

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
Factors Affecting Internal Quality Assurance of Basic Education Schools
Under Office of The Basic Educational Commission

สมใจ ยอดปราง

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ.ดร.นิพนธ์ วรรณเวช และ ผศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์

Abstract

The research aimed to study the causal factors affecting the internal quality assurance and to study the direct, indirect and overall influences affecting the internal quality assurance in the schools under Office of the Basic Education Commission. The sample of 555 subjects comprised administrators, teacher, and personnel responsible for internal quality assurance in the basic education schools, selected by multi-stage random sampling. The research instrument was a questionnaire with content validity of 0.80 -1.00 and reliability of 0.98 to collect data which were analyzed in terms of mean, standard deviation, correlation coefficient analysis, and path analysis.

The finding :

1. The 5 causal factors affecting the internal quality assurance in the schools under Office of the Basic Education Commission include: administrator, teacher, personnel, academic, and environment; and the models were consistent with the empirical data ($\chi^2 = 223.29$, $df = 118$, $p = 0.00$, $\chi^2/df = 1.89$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.93$, $RMSEA = 0.041$, $SRMR = 0.041$)

2. The direct, indirect and overall causal influences affecting the internal quality assurance in the basic education schools in descending order of influential degrees: personnel factor -1.56, showing negative influence, administrator factor 0.79, teachers factor 0.67, environment factor 0.67 and academic factor 0.54, respectively, In addition, it was indirectly influenced by the factor personnel 0.61, teacher 0.35, and management 0.20 respectively. The overall influences of the administrator and academic factors 0.34 and 0.62.

Keywords : Factors affecting, the internal quality assurance

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาครู และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 555 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง และการวิเคราะห์เส้นทาง

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบไปด้วย 5 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านวิชาการ และปัจจัยด้าน

สิ่งแวดล้อม ซึ่งโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 223.29$, $df = 118$, $p = 0.00$, $\chi^2/df = 1.89$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.93$, $RMSEA = 0.041$, $SRMR = 0.041$)

2. ผลการศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลสูงสุด มีค่าเท่ากับ -1.56 โดยเป็นการส่งผลทางตรง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านวิชาการมีค่าเท่ากับ 0.79, 0.67, 0.67 และ 0.54 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านการบริหาร มีค่าเท่ากับ 0.61, 0.35 และ 0.20 อิทธิพลรวมของปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านวิชาการ มีค่าเท่ากับ 0.34 และ 0.62

คำสำคัญ : ปัจจัยเชิงสาเหตุ, การประกันคุณภาพภายใน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ คนที่ได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสมก็คือผู้ที่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้อง และสามารถเข้าใจตนเองอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ปัจจุบันเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและเทคโนโลยีการจัดการศึกษา จึงต้องเปลี่ยนแปลงตามเพื่อผลิตคนที่มีคุณภาพและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (มัยดี แวดราแม่ และโชติกา ภาชีผล, 2556)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบริหารจัดการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยมีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเป็นกลไกสำคัญที่เสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานในทุกระดับ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันเป็นระบบมุ่งหน้าไปในทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ เพื่อบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยหลักการวิธีการบริหารและการจัดการคุณภาพ (Quality management) ที่เน้นสร้างความมั่นใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพและกำหนดให้สถานศึกษารายงานผลการประเมินคุณภาพภายในต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเป็นประจำทุกปี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ในปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ เริ่มมีความเข้าใจและมีความตื่นตัวคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และเพื่อให้เป็นไปตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ พบว่า สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานบางส่วนยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตำบลที่ 5 เกี่ยวกับผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ซึ่งจากคะแนนผลทดสอบระดับชาติ หรือ O-NET ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ส่งผลให้สถานศึกษาไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจาก สมศ. รวมทั้งผลการประเมิน ตำบลที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ หรือระดับการปรับปรุง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2555) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาไม่สามารถพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเกิดความสามารถ และทักษะกระบวนการคิด และผลสะท้อนจากการทดสอบในระดับชาติ (National Test) พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีผลการทดสอบต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งทำให้เห็นว่าความสามารถของนักเรียนยังต่ำกว่ามาตรฐาน ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ และสมควรพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน จนทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความสามารถ และทักษะตามหลักสูตรอย่างหลากหลาย

แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาในปัจจุบัน อาศัยแนวคิดปัจจัยนำเข้ากระบวนการ และผลผลิต (Input Process Output) ซึ่งมุ่งเน้นการประกันคุณภาพการศึกษาในเชิงกระบวนการ (Process Quality Assurance) อันหมายถึง การดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นระบบและขั้นตอน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นสำคัญ โดยมีองค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานดังกล่าวอยู่ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บุคลากร เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ ทั้งนี้ได้ถือว่า บุคลากรเป็นองค์ประกอบหลักประการหนึ่งที่มีความสำคัญและเกี่ยวพันกับการดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่สัมฤทธิ์ผลการประกัน

คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างมาก ดังนั้นการดำเนินการ
อย่างเป็นระบบและขั้นตอน ในการประกันคุณภาพการศึกษา
ย่อมต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษา
อันหมายถึง การมีส่วนร่วมของนักการศึกษา นักวิชาการ อาจารย์
เจ้าหน้าที่ และบุคลากรสายสนับสนุนอื่นๆ เพื่อร่วมมือในการดำเนิน
งานปรับปรุง และพัฒนาองค์กรการศึกษา (Sherr & Deborah,
1911)

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น
ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพการศึกษา ผู้บริหาร
สถานศึกษา และครูให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพ
ของสถานศึกษามากน้อยเพียงใด หากผู้บริหารสถานศึกษา และ
ครูให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษาในระดับ
มาก ทำให้ครูเอาใจใส่และพัฒนาคุณภาพของปัจจัยให้มีมาตรฐาน
ย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพการศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย
มีความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
เพื่อใช้สำหรับประกอบการวางแผนพัฒนาการบริหารการศึกษาใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพล
รวมที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวคิดทฤษฎี

จากการศึกษาดำรง เอกสาร แนวคิด และทฤษฎีต่างๆ ของ
นักการศึกษา เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ปัจจัยด้านผู้บริหาร ศึกษาแนวคิดของบาส (Bass), สโตกดิล
(Stogdill), แซมมวล (Samuel), เดสเลอร์ (Dessler), ดราฟท์
(Draft), ยูคัล (Yukl), คีริพร พงศ์ศรีโรจน์, เกรียงไกร ศิริมงคล,
ชาญชัย อาจิมสมาจาร, รังสรรค์ ประเสริฐศรี, ญัฐนิภา คุปรัตน์
และประกอบ คุปรัตน์, วินัส เอ็มวัฒนา, อารี พันธมณี และ
จรวัยพร ธรณินทร์

ปัจจัยด้านการบริหารวิชาการ ตามแนวคิดของสุบิน
จินทะนันท์, ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, กมล ภูประเสริฐ, จันทราณี สงวน
นาม, ธีระ รุญเจริญ, ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, กระทรวงศึกษาธิการ,

วิกค์ และไฮเบอร์เกอร์ (Vick & Heiberger), เคทเทอร์ริดจ์ และ
มาร์เชล (Ketteridge & Marshall) กอร์ติน (Gorton) ฟอเรสท์
และกินเซอร์ (Forest & Kinser)

ปัจจัยด้านครู ตามแนวคิดของ สุมน อมรวิวัฒน์,
วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์, กระทรวงศึกษาธิการ, ฮู และดันแคน
(Hough & Duncan) กู๊ด (Good) ฮิลล์ (Hills) และ มอร์ (Moore)

ปัจจัยด้านการบริหารบุคคล ตามแนวคิดของกुरुพินท์
นิตยานันตะ, ชมภูณูช ครองขจรสุข, วราภรณ์ ตรีกุลสฤณี,
สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, ผดุง อัมพรมณี, กิ่งกนก โพธิสุข และคณะ,
อรชร โพธิสุข และมารวย ผดุงสิทธิ์, ณรงค์ สัจพันโรจน์,
ประพันธ์ สุริหาร, อำนวย ทองโปรง และศิริพงษ์ เสถายาน,
เทศ แก้วกลสิกรรม, จิตรา พิเศษพัฒน์, พะยอม วงศ์สารศรี, ธีรยุทธ
พึงเกียรติ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ลูกค์ และ
โพลเซอร์ (Luecke & Polzer), วูดค็อก (Woodcock), โคลเลอร์
(Coller), คอมบรอด และนันเนอรี (Kimbrough & Nunnery) และ
การ์เนอร์ (Garner),

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ตามแนวคิดของ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กรมวิชาการ,
สวัสดิ์ สายประสิทธิ์และคณะ, สุปรีชา หิรัญโร, ธนศ ขำเกิด,
สมทรง อินสว่าง, สเตปปี้ และโดโรธี (Stapp & Dorothy),

จากการศึกษาแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุป
เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อดำเนินการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ
ที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดังนี้

ปัจจัยด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ และ
การสื่อสารในองค์กร

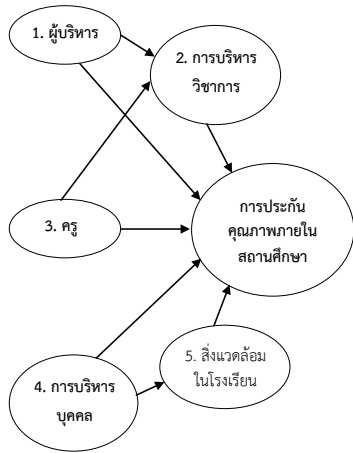
ปัจจัยด้านวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ
เทคโนโลยี

ปัจจัยด้านครู ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ การวัดผล
ประเมินผล และการแนะแนว

ปัจจัยด้านบุคคล ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีม การ
พัฒนาบุคลากร และการสร้างขวัญและกำลังใจการทำงาน

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมด้าน
กายภาพ สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม
ในองค์กร

ผู้วิจัยนำเสนอเป็นแผนภาพกรอบแนวคิดในการวิจัยของ
โมเดลสมมติฐานของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตการวิจัย/การศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 339,094 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 26,938 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดขนาดตัวอย่างตามหลักเกณฑ์ของ คอมเรย์ และลี (Comrey & Lee, 1992) จำนวน 555 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

2.1. การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยเลือกภูมิภาคของการแบ่งเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 6 ภูมิภาคของประเทศไทยคือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก

2.2 การสุ่มจังหวัดในภูมิภาคโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายได้ภูมิภาคละ 1 จังหวัด

2.3 การสุ่มเขตพื้นที่การศึกษา โดยการสุ่มอย่างง่ายได้จังหวัดละ 1 เขตพื้นที่การศึกษา

2.4 การสุ่มสถานศึกษา โดยการสุ่มอย่างง่าย โดยสถานศึกษาเป็นหน่วยสุ่ม (sampling unit) ได้หน่วยตัวอย่างเป็น ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในทั้งหมด จำนวน 555 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 185 คน ครูจำนวน 185 คน และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน หน่วย 185 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดทฤษฎีปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านการบริหารวิชาการ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านการบริหารบุคคล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ประกอบด้วย

ปัจจัยด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ และการสื่อสารในองค์การ

ปัจจัยด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี

ปัจจัยด้านครู ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการแนะแนว

ปัจจัยด้านการบริหารบุคคล ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีม การพัฒนาบุคลากร และการสร้างขวัญและกำลังใจการทำงาน

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในองค์การ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ปัจจัยที่ได้ศึกษามา กำหนดเป็นกรอบแนวคิด

ผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 คือ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม หาค่าความเที่ยงตรง โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา (IOC) ซึ่งตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและด้านการวิจัย จำนวน 5 ท่าน

ผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 คือ เครื่องมือที่มีคุณภาพ เพื่อใช้ในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลที่ได้รับจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 3 คือ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา และตำแหน่งในการทำงาน โดยการวิเคราะห์แจกแจงความถี่ และร้อยละ

2. วิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังนี้

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยการวิเคราะห์เส้นทาง

ผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 5 คือ รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปผลการวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบไปด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านวิชาการ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และโมเดลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 223.29$, $df = 118$, $p = 0.00$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.93$, $RMSEA = 0.041$, $SRMR = 0.041$)

2. ผลการศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารบุคคล เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลสูงสุด มีค่าเท่ากับ -1.56 โดยเป็นการส่งผลทางตรงด้านลบ รองลงมาคือปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านวิชาการมีค่าเท่ากับ 0.79, 0.67, 0.67 และ 0.54 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้านการบริหารบุคคล ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านการบริหารมีค่าเท่ากับ 0.61, 0.35 และ 0.20

อภิปรายผล

1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประกอบด้วย 5 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านวิชาการ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากผลการวิจัยเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและทำการสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย และได้กำหนดเป็นโมเดลสมมติฐานว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประกอบด้วย 5 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้าน

วิชาการ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เซอร์และเดโบราห์ (Sherr & Deborah, 1991) ที่กล่าวว่า แนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในปัจจุบันอาศัยแนวคิด ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งมุ่งเน้นการประกันคุณภาพ การศึกษาในเชิงกระบวนการ (Process Quality Assurance) อันหมายถึง การดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นระบบและ ขั้นตอน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็น สำคัญ โดยมีองค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานดังกล่าว อยู่ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บุคลากร เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และ วิธีการ

และยังสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐมนวรรณ ศิริสุขชัยวุฒิ (2551) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการ ศึกษา ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยด้านการ บริหาร ปัจจัยด้านโครงสร้าง ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้าน กระบวนการ ปัจจัยด้านทรัพยากร การทดสอบความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างปัจจัยต่างๆ ของการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิง ประจักษ์ ดังนั้น ในการพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาหรือการประกัน คุณภาพการศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน จำเป็นต้องมีการพัฒนา บุคลากรทางการศึกษา และหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ระบบการบริหาร และการจัดการ ในทำนองเดียวกันการกำหนด ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อันประกอบด้วย 5 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านวิชาการ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นเช่นกันต่อความสำเร็จหรือ ประสิทธิภาพของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถาน ศึกษาชั้นพื้นฐาน

1.1 ตัวแปรแฝงภายนอกของปัจจัยที่ส่งผลต่อการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านบุคคล ซึ่งปัจจัย ด้านผู้บริหาร จากผลการวิจัยจะเห็นปัจจัยส่งผลต่อการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นตัวแปรแฝงภายนอก เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล อันได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคคล นับว่าเป็นปัจจัยป้อนเข้าที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการของการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เนื่องผลลัพธ์ด้านทรัพยากร มนุษย์ อันได้แก่ การทุ่มเทความพยายาม ความผูกพันในงาน ความ สามารถ โดยสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้องค์การมีประสิทธิผล และ ประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ย่อมมีความ

สำคัญ เนื่องจากบุคลากรขององค์การจะช่วยพัฒนาให้องค์การ เจริญเติบโต เพราะการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นสื่อกลางใน การประสานงานกับแผนต่างๆ เพื่อแสวงหาวิธีการให้ได้บุคคลที่มี คุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาทำงานในองค์การ เมื่อองค์การได้บุคคล ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมทำให้องค์การเจริญเติบโตและพัฒนา ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่า น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุด เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญ ต่อปัจจัยของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานคือ ตัวแปร ด้านวิสัยทัศน์ของปัจจัยด้านผู้บริหาร ตัวแปรด้านการวัด และประเมินผลของปัจจัยด้านครู และตัวแปรการทำงานเป็นทีมของ ปัจจัยด้านบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ผู้บริหารจะต้องเป็น ผู้มีวิสัยทัศน์ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่จะจัดการศึกษาสู่ความ เป็นเลิศได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เพื่อก่อให้เกิดนโยบายใน การบริหารหรือแนวคิดใหม่ๆ ซึ่งอาจกำหนดเป็นปรัชญาของโรงเรียน และหล่อหลอมสู่แผนการปฏิบัติงานซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการ ประสานกิจกรรมต่างๆ เพื่อจะบรรลุและตอบสนองต่อเป้าหมาย ที่วางไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของ สมนึก จันทะไทย (2556) เรื่องการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการ ดำเนินการตามมาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม และปัจจัยด้านการเรียนรู้ เป็นทีม ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานเพื่อการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา และสอดคล้องกับการศึกษาของ ศรีสุดา ประเคนรี (2555) เรื่องปัจจัยการดำเนินงานตามเกณฑ์การประเมิน คุณภาพภายนอกระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัด เทศบาล พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การประเมิน คุณภาพภายนอกระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนรู้ของ ครู และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสอดคล้อง

1.2 ตัวแปรแฝงภายในของปัจจัยที่ส่งผลต่อการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านวิชาการ และด้านสิ่งแวดล้อม จากผลการวิจัยจะ เห็นว่าปัจจัยทั้งสองส่งผลโดยตรงต่อการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เนื่องจากว่าการบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจของสถานศึกษาทุกระดับ เพราะการจะพัฒนาคนในด้าน สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และความนึกคิดของผู้เรียนนั้น จะต้องเน้นด้านวิชาการเพื่อประโยชน์ในการดำเนินของบุคคลใน สังคม และการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาและ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตาม เป้าหมายและมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ดังนั้นจึงมีความจำเป็น ที่ผู้บริหารและครูต้องทำความเข้าใจกับความสำคัญองงานวิชาการ

ดังนั้นปัจจัยด้านวิชาการโดยเฉพาะด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษานั้นคือ จะต้องดำเนินการให้ครูพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม เก่ง ดี มีสุข มีคุณภาพและคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามที่ชาติต้องการ อีกทั้งยังสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำหรับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม มีตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุดคือ ด้านบรรยากาศในองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากบรรยากาศในสถานศึกษาถือว่ามีความสัมพันธ์กับบุคคลอย่างมาก เนื่องจากส่งผลถึงความรู้สึกของนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมมีส่วนสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้กับผู้เรียนและบรรยากาศองค์การเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผลความแตกต่างของบุคคลในองค์กร คือ ด้านความพึงพอใจในงานจะมีสูงเมื่อบุคคลในองค์กรมีการปรึกษาหารือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกันอีกทั้งผู้บริหารมีการแสดงความเอาใจใส่กับผู้ใต้บังคับบัญชา ให้โอกาสการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคลากรมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนสำคัญขององค์กร และในด้านผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพหากบรรยากาศภายในองค์กรมีความเป็นมิตรกันฉันท์พี่น้องส่งผลให้ทัศนคติต่อกลุ่มทำงานเป็นไปในทางบวก และองค์การต้องเน้นให้บุคลากรปฏิบัติงานบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้บุคลากรสร้างสรรค์ผลงาน และยังนำไปสู่ความพึงพอใจในงานสูง จึงเห็นว่าบรรยากาศองค์การที่ย่อมส่งผลให้บุคคลปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังที่ อรุณ รักธรรม (2528, หน้า 62) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีประสิทธิผลจะต้องมีความสามารถในการจัดระเบียบบุคคล ความสำเร็จของผู้บริหารมิใช้อยู่ที่การมีอำนาจบังคับหรือการมีความรู้ในงานที่ทำเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญมากปัจจัยหนึ่งคือ ความสามารถในการจัดการในอันที่จะสร้างบรรยากาศการบริหารที่ดี ลักษณะการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีนั้น เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย ควรให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม มีการนำข้อมูลจากการสำรวจสภาพปัจจุบันมากำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาและพัฒนางาน การมอบหมายงานหรือการสั่งการก็เป็นไปตามสายการบังคับบัญชาอย่างแจ่มชัดเหมาะสมกับความสามารถไม่เกินกำลัง มอบหมายงานแล้วติดตามช่วยเหลือ ถามไถ่ ดูแลความเหน็ดเหนื่อย ยกย่องชมเชยมีการสร้างขวัญและกำลังใจ จัดสวัสดิการให้หลายๆ รูปแบบ

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จินตนา สระทองขาว (2554) ที่ได้ศึกษาปัจจัยองค์การที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการ

ประกันคุณภาพการศึกษา ระดับคณะวิชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน พบว่าปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาคือปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงาน นอกจากนี้กรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 12-70) ได้ให้แนวคิดไว้ว่าการสร้างบรรยากาศการบริหารจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของโรงเรียน และถือว่าเป็นภาระหน้าที่อันสำคัญของผู้บริหาร วิธีสร้างบรรยากาศที่ดีที่สุดคือดำเนินการให้วัตถุประสงค์ของโรงเรียนสอดคล้องกับ 21 ความต้องการของผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน ซึ่งเป็นบรรยากาศที่เน้นความสำเร็จของเป้าหมาย (Goal Attainment) แต่ขณะเดียวกันก็จะสนับสนุนให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือกัน และมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งจะทำให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกัน

2. การศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลสูงสุด โดยเป็นการส่งผลทางตรงด้านลบ นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านการบริหาร เป็นที่น่าสังเกตว่าปัจจัยด้านบุคคล เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลสูงสุด โดยเป็นการส่งผลทางตรงด้านลบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากของเทคโนโลยีที่ส่งผลให้เทคนิควิธีทำงานต้องเปลี่ยนแปลงไปนั้นมิได้กระทบโดยตรงต่อสภาพการทำงานในองค์กรมากขึ้นกว่าเดิม เครื่องจักรสมรรถนะและเครื่องมืออัตโนมัติหลายๆ ชนิด ได้ถูกยอมรับและนำเข้ามาทำงานแทนคนด้วยเหตุผลความจำเป็นหลายๆ ประการ ซึ่งในกรณีเช่นนั้น การต้องแก้ไขให้การอบรมและจัดสรรหน้าที่งาน ตลอดจนปรับปรุงกำลังคนในจุดต่างๆ ใหม่ นับว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำ ซึ่งปัญหาด้านการออกแบบงานใหม่ให้ถูกต้อง หรือการต้องเร่งพัฒนาคนงานให้มีความสามารถในช่วงเวลาสั้นนั้น นับได้ว่าเป็นสิ่งที่ยุ่งยากที่ต้องใช้เทคนิคพัฒนาคนงานให้มีความสามารถในช่วงเวลาสั้นนั้น ต้องใช้เทคนิคและการดำเนินงานด้วยวิธีการพิเศษหลายประการจึงได้ผลการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้จะมีความสำคัญมากในสังคมปัจจุบันที่คนมีการศึกษามากขึ้น

ความพอใจในงานและบุคคลและคุณภาพชีวิตนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุดของคนในยุคปัจจุบัน ผู้ให้ข้อมูลจึงอาจมีความเห็นว่าปัจจัยด้านบุคคล หรือการบริหารงานบุคคลเป็นหัวใจของการบริหารหากการบริหารงานบุคคลบกพร่อง หน่วยงานนั้นจะเจริญก้าวหน้าได้ยาก เพราะเหตุว่า บุคคลเป็นผู้ปฏิบัติงาน ผลงานจะดีจะเสีย อยู่ที่ทำงานนั้น ถ้าบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานขี้ขลาด ไม่ดี ไม่มีกำลังใจ ไม่มีสมรรถภาพผลงาน ก็จะบกพร่อง ดังนั้นบุคคล

จึงเป็นกลไกหลักของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ถ้าวการบริหารงานบุคคลได้รับความสำเร็จ บุคคลทุกฝ่ายจะร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านวิชาการ ส่งผลทั้งทางตรงทางอ้อมต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพราะว่าหลักการของการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการที่รัฐกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหาร งานวิชาการ งบประมาณบุคลากร และทรัพยากรให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดกระบวนการหรือกลไกในการดำเนินการเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน โดยมีระบบการควบคุมคุณภาพที่เหมาะสม และมีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ทำให้สังคม ผู้ปกครอง ผู้จัดการศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาเกิดความมั่นใจ สอดคล้องกับการศึกษาของจีรภา เพชรสงคราม (2554) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน พบว่า ด้านบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจ ความเคยชินกับการทำงานแบบเดิมๆ ของบุคลากร ครูบางส่วนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการรายงานคุณภาพการศึกษา และด้านกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

และยังสอดคล้องกับการศึกษาของสมิตดา ชัยศิลป์ และธนัชฐา รัศมีเจริญ (2552) ที่ศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและควรมีการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษามาปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษา

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของภาวนา กิตติวิมลชัย (2551) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ปัญหาด้านบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบและกลไกการประกันคุณภาพมาตรฐานและตัวชี้วัด การชี้แจง ประชาสัมพันธ์ และการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพยังไม่กระจายไปยังกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม และยังไม่ทั่วทั้งองค์กร มีบุคลากรบางส่วนที่ขาดการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพส่งผลต่อความร่วมมือในการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรเปิดโอกาสมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) และการแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ตลอดจนต้องมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกัน โดยมีความตระหนัก รับผิดชอบ และเห็นคุณค่าของการดำเนินงาน ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ และถือวาระระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาให้ทุกคนได้ทำตลอดเวลา จนกลายเป็นวิถีชีวิตในการทำงานหรือวัฒนธรรมของการบริหารจัดการการศึกษา

2. ผู้บริหารมีความสำคัญในการกำหนดทิศทางและนโยบายดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและควรส่งเสริมให้การทำงานในสถานศึกษาให้เกิดความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม สร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กรเพื่อเป็นการเสริมพลัง กระตุ้นสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกัน โดยมีความตระหนัก รับผิดชอบ และเห็นคุณค่าของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำรูปแบบโครงสร้างที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปทดลองใช้หรือศึกษากับประชากรกลุ่มอื่นๆ ด้วย

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรค้นหาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์หรือเป็นสาเหตุของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา. (2539). **เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.

จินตนา สระทองขาว. (2554). **ปัจจัยองค์การที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับคณะวิชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จีรภา เพชรสงคราม. (2554). **การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ณัฐมนววรรณ ศิริสุขชัยวุฒิ. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา ในเขตภาคเหนือตอนล่าง. กรุงเทพฯ : เคมบริดจ์ เอ็ดดูเคชั่น.
- ภาวนา กิตติวิมลชัย. (2551). ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประกันคุณภาพมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ม้อตี แวดราแม และโชติกา ภาชีผล. (2556) การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในที่บูรณาการกับงานปกติสำหรับคณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีสุตา ประเคนรี. (2555). ปัจจัยการดำเนินงานตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาล. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุมิตตา ชัยศิลป์ และธนัญญา รัตมีเจริญ. (2555). สภาพปัญหาการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). รายงานประจำปี 2558. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2555). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554) (พิมพ์ครั้งที่ 3). สมุทรปราการ : ออฟเซ็ท พลัส.
- สมนึก จันทะไทย. (2556). การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- อรุณ รักธรรม. (2528). ความขัดแย้งในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาเฉพาะระดับเขต. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Comrey, A.L., & Lee, H.B. (1992). A first course in factor analysis. Hills dale, NJ: Erlbaum.
- Sheer, L. A., & Deborah J. T. (1991). Principle of social psychology. Massachusetts: Winthrop.